

Авторитарният режим е естествен за фазата на развитие, в която се намира страната ни

Словесен канибализъм обхвана родната политика

Внушиха на народа, че е виновен за банкрута на държавата, смята социологът Георги Найденов

– Господин Найденов, кои според вас са новите моменти в политическия живот у нас?

– Нов момент е, че в рамките на политическата класа като цяло се появи вербален политически канибализъм. Започна самоизяждане, което не беше характерно за изминалото десетилетие. За първи път се появиха искания за преоценка на досегашния модел на развитие. И те са отправени от хора, участвали активно в политиката.

– Кои са те?

– Желю Желев, Александър Томов, Димитър Луджев и други. Пак от тези среди се повдигат искания да се посочат виновните за сегашната неуспешна икономическа политика. За тези 10 години в публичното пространство политическата класа нито веднъж не е повдигала въпроса дали вариантът за бърза приватизация и изплащането на външния дълг не е бил по-правилен. И фактът, че в самата управляваща класа се появиха фракции, които си задават този въпрос сега, е много показателен.

Ако в началото на 90-те години управляващите действително искаха да правят пазарна икономика, трябваше ясно да се каже кой е бил собственикът на националния капитал. Според мен този собственик беше партий-

но-държавният апарат на БКП. И вторият въпрос беше кой в такъв случай е банкрутирал. Смятам, че именно партийно-държавният апарат в качеството си на собственик на националния капитал беше банкрутирал. Тази социална група взимаше кредити от чужбина. Но от средата на седемдесетте години тя не организираше ефективен производствен процес, не получаваше печалба и не можеше да посрещне задълженията си по външния дълг. След 10 ноември управляващата класа като цяло застъпи точно обратната теза: Най-напред Андрей Луканов обяви, че държавата е банкрутирала – т.е. българският народ е банкрутирал. И ни призова всички заедно да затегнем коланите и да изкараме каруцата от калта. През 1991 г. и Иван Костов като финансов министър каза същото. И Александър Божков преди три години повтори тази теза. Истината обаче е, че българският народ беше най-обикновена наемна работна сила и не носи никаква отговорност за това, че номенклатурата не използваше ефективно неговата работоспособност.

– Според вас кой път на развитие е бил по-удачен?

– Ако беше реализиран вариантът на бързата приватизация – активите

на управляващата класа щяха да отидат в ръцете на западния капитал. И за червения и синия политически елит щеше да остане една незначителна част. Именно затова тя избра вариантът на ценовите шокове. Но този вариант е задънена улица. Той работи при наличието на два финансови източника: постъпления от приватизация и заеми от МВФ. Но приватизацията е на финалната си права. В близко време ще пресекнат и заемите. А в следващите две години имаме да плащаме по близо 1,5 млрд долара. Така се оказва, че основата за консенсус между различните политически сили – т.е. заедно да грабят – вече е на привършване.

Концентрацията на индивидуалните капитали на управляващата класа зависеше и от участието им в изпълнителната власт. А вече доста години някои играчи са лишени от достъп до нея – примерно Ал. Томов, Д. Луджев, тези около ГОДО. И те нямат избор за включване в изпълнителната власт, освен да преминат към вербален политически канибализъм. Но въпросът е дали през следващото десетилетие от вербален няма да се премине към физически политически канибализъм.

– Допускате физическа разправа?

ОШИМКА: СИЛВИЯ ГРАМБЕВА

– Напълно. Трябва да разберам, че обществото ни е в ранна фаза на утвърждаване на капитализма. При тези фази авторитарните системи са нещо естествено. Стремещт на Иван Костов да установи авторитарен режим е нормален. Друг е въпросът дали ще успее. И дали при опитите за установяване на авторитарен режим няма да се стигне до физическа разправа с опонентите. В страни с идентично ниво на социално развитие като нашето физическата саморазправа е често срещано явление.

– Кой е вторият нов момент в политическия ни живот?

– Ами това, че и в самата върхушка на СДС за-

почна политически канибализъм. За изненада на всички Костов не успя да овладее собствената си върхушка. В началото се създаде впечатление, че той успява да създаде йерархичност в синия елит – т.е. всеки да си знае мястото, правилата на играта и да докопча толкова, колкото му е разрешено. Но се оказва, че в първия момент, в който висшите партийни функционери бяха сложени на по-ниско ниво, те загубиха лоялност към партийния си вожд. И не позволиха на Костов да разиграе идеологията „Добрият цар и лошите съветници“. В сблъсъка между Бакърджиев и Костов Бакърджиев наложи своята теза

и Костов я повтори: всички заедно печелим, всички заедно губим. Така че самият син елит няма достатъчно силни правила на поведение и лоялност, за да действа като единен субект срещу другите фракции на политическата власт.

– Това не предвещава ли нестабилност?

– Да. Нашето общество е в състояние на аномия – т.е. безнормие. От състоянието на аномия не може да се излезе спонтанно, стихийно. Трябва да има политически субект, който да е изключително силно социално мотивиран, да е с чувство за мисия и да е с висок личностен и социален морал. Питая дълбоко съмнение дали такъв социален субект може да възникне другояче, освен в условията на продължителен, систематичен политически терор. Предишният политически елит изкристализира в продължение на 4-5 десетилетия на гонения. Политическият терор е своеобразно сито с широки дупки и отгоре остават само най-едрият зърна – т.е. хора с високи личностни качества. Според мен следващото десетилетие различните фракции на управляващите ще се изяждат взаимно. И именно в условията на политически канибализъм е възможно да се появи политически елит с подобни качества, които имаха комунистите през изминалите 50 години.

Интервю на:
ЗИНА СОКОЛОВА